

Makten och skolan

Debatten om skolan inför riksdagsvalet 2014

Hampus Nilsson

GYMNASTIK- OCH IDROTTSHÖGSKOLAN
Självständigt arbete grundläggande nivå 150:2014
Ämneslärarprogrammet 2013-2018
Handledare: Leif Yttergren
Examinator: Suzanne Lundvall

Governing and school

Debating school prior to the 2014 Parliament
election.

Hampus Nilsson

THE SWEDISH SCHOOL OF SPORT AND
HEALT SCIENCES

Bachelor degree Projekt 150:2014
Teacher Education Program 2013-2018

Supervisor: Leif Yttergren

Examiner: Suzanne Lundvall

Sammanfattning

Syfte och frågeställningar

Undersökningen syftar till att analysera hur riksdagspartierna argumenterade kring den svenska skolan inför valet 2014. Frågeställningen för undersökningen var:

- Hur argumenterade partierna kring skolans styrning?
- Hur argumenterade partierna kring betyg och resultat?
- Hur argumenterade partierna kring friskolor?
- Hur argumenterade partierna kring lärares roll och lärarprofessionens status?

Metod

Det empiriska materialet bestod av 1) debattartiklar skrivna av partiledare eller språkrör samt skolpolitiska talespersoner, 2) SVT:s utfrågningar av partiledarna, 3) partiernas valprogram. Metoden som tillämpades var Arne Naess (1970) argumentationsanalys. I analysen söktes efter teser samt pro- och contra-argument till teserna. Urvalet för studiens empiriska material baserades på handplockade urval.

Resultat

Undersökningen visade att Moderaterna argumenterade för ett delat ansvar för skolan mellan stat och kommun. Centerpartiet ville behålla nuvarande styrningsform. Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Folkpartiet ville att skolan skulle förstatligas. Folkpartiet argumenterade för att betyg skulle sättas från och med årskurs 6 men menade samtidigt att skriftliga omdömen ger en bättre bild av eleven. Socialdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet använde PISA-undersökningar för att stärka sina argument. Kristdemokraterna var positivt inställda till friskolor. Likaså var Centerpartiet som menade att vinstutdelning för ägare av friskolor skulle vara tillåten. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet argumenterade för ett vinstförbud. Socialdemokraterna, Folkpartiet, Miljöpartiet ville stärka lärarnas roll och status främst genom att höja lärarnas löner och genom att öka tiden för undervisning samtidigt som att minska det administrativa arbetet.

Slutsats

Socialdemokraterna, Folkpartiet, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet drev tesen om att förstatliga skolan. Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centerpartiet var i sina teser positiva till vinstutdelning för friskolor medan Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet teser ställde sig negativ till vinstutdelning. Folkpartiet argumenterade för tidigare betyg. Socialdemokraterna drev tesen om att införa karriärtjänster för lärare vilket skulle leda till att lärarna snarare skulle komma längre från sitt uppdrag att undervisa. Frågorna kring skolan följde inte den traditionella höger- och vänsterskalan.

Naess (1970) argumentations analys lämpade sig mindre väl för analys av partiernas valprogram än utfrågningarna och debattartiklarna då texterna i partiernas valprogram till sin karaktär sällan var argumenterande.

Abstract

Aim

The aim of the study was to analyze how the parties in the Swedish parliament debated the matter of the Swedish school prior to the 2014 election. The question for the survey was:

- How did the parties debate school governance?
- How did the parties debate grades and results?
- How did the parties debate the question of independent schools?
- How did the parties debate the role of teachers and the status of teacher profession?

Method

The empirical material consisted of 1) debating articles written by party leaders or school political spokesmen. 2) Swedish public service hearings with party leaders 3) party election programs. The method for analysis Arne Naess' (1970) argumentative analysis described by Bergström och Boréus (2005) searching for thesis, pro- and contra arguments. The selection of the empirical material was made through hand picked selections. Naess' argumentative analysis was less suited for analysing the parties 'electoral programs than the hearings and articles, as the text, by their nature, rarely were argumentative.

Results

The study showed that the Moderate party argued for shared responsibility between the state and the municipalities. The Centre party, the Social democrats, the Swedish democrats, the Green party and the Liberal party argued for a nationalization. The Liberal party argued for grades starting from grade 6 at the same time as arguing for written reviews giving a more descriptive picture of the pupil. The Social democrats, The Centre party and the Liberal party used PISA surveys supporting their argument in the question of grades. The Christian democrats were in favour of independent schools. Similarly, the Centre party argued for continued legislation allowing share-out for owners of independent schools. The Social democrats and the Left party argued for banning share-outs. The Social democrats, the Liberal party, the Green party argued for strengthening teachers 'role and status primarily by raising teacher's and increasing the time spent teaching while decreasing administrative work.

Conclusions

The Social democrats, The Liberal party, the Swedish democrats, the Green party and the Left party wanted nationalize the Swedish school. The Christian democrats, the Liberal party and the Centre party were in favour of share-outs while the Social democrats, the Green party and the Left party opposed share-outs. The Liberal party argued for grading pupils at a lower age. The Social democrats argued for the introduction of career opportunities which would lead to teachers being becoming more separated from their teaching assignments. The question of the school could not be divided into left or right wing politics.

Naess' argumentative analysis was less suited for analysing the parties 'electoral programs than the hearings and articles, as the text, by their nature, rarely were argumentative.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Introduktion	1
2 Bakgrund och forskningsläge	1
2.1 Skolans styrning	1
2.2 Betyg och resultat.....	3
2.3 Friskolornas intåg och reglering	5
2.4 Lärarnas roll och status	6
2.5 Sammanfattning	8
3. Syfte och frågeställning	8
4. Metod	8
4.1 Källmaterial och urval.....	8
Debattartiklarna.....	10
Utfrågningarna	11
Valmanifest, handlingsprogram, valplattform	12
4.3 Analysverktyg	14
4.4 Tillvägagångssätt	14
4.5 Kritik tillvägagångssätt	15
4.6 Bortfall	15
Trovärdighet, pålitlighet, stabilitet och överförbarhet	16
Etiska överväganden	16
5. Resultat	17
5.1 Hur argumenterade partierna kring skolans styrning?	17
5.2 Hur argumenterade partierna kring betyg och resultat?.....	19
5.3 Hur argumenterade partierna kring friskolor?	21
5.4 Hur argumenterade partierna kring lärares roll och lärarprofessionens status?	25
6. Diskussion	28
6.1 Skolans styrning	28
6.2 Betyg och resultat.....	29
6.3 Friskolor	30
6.4 Lärarna	31
6.5 Slutsats	31
Bilaga 1 Käll- och litteraturförteckning	
Bilaga 2 Litteratursökning	

1 Inledning

1.1 Introduktion

Den svenska skolan har historiskt sett varit en central valfråga och vid regeringsskiften varit föremål för en lång rad förändringar (Lundahl 2010, s. 687). De förändringar som skett, vilka senare behandlas mer utförligt, består av en rad övergripande reformer vilka i hög grad baserats på dels tankar om social utjämning genom utbildning. Dels på idéer om hur utbildning kan öka den sociala utjämningen för att bidra till samhällets utveckling (Arnman, Järnek & Lindskog 2004, s. 15).

Även inför valet 2014 verkade skolan vara en central fråga i den politiska debatten. Debatten rörde inte enbart frågor om hur morgondagens arbetstagare ska kunna skaffa sig de kunskaper som krävs för att axla den framtida arbetsmarknadens behov. Debatten handlade även om skolans potential att fostra och forma ansvarstagande demokratiska medborgare.

Denna undersökning har ambitionen att lägga ytterligare en bit i det pussel av kunskap som ryms inom forskningsfältet utbildningsvetenskap. Undersökningen, vilken genomfördes inom fältet utbildningspolitik, är en av få som genomförts på grundläggande nivå vid Gymnastik- och idrottshögskolan. Undersökningens frågor kretsar kring några lärarprofessionens mest centrala delar i huvudmannaskap, myndighetsutövning och arbetsmarknad samt likvärdighet. Undersökningens analys och resultat kan bidra till att ge bild över riksdagspartiernas åsikter kring den svenska skolan.

2 Bakgrund och forskningsläge

Följande del utgår från de fyra teman som undersökningen kretsar kring. Dessa teman utgjordes av 1) skolans styrning 2) betyg och resultat 3) friskolor 4) lärarnas roll och status.

2.1 Skolans styrning

Lgr 62

Själva fundamentet för vad som skulle utvecklas till dagens skola lades i och med införandet av Läroplan för grundskolan 1962 (Lgr 62). Innan Lgr 62 hade skolan varit indelat i ett parallellt skolsystem bestående av folkskola och läroverk. Processen mot en förändring av skolsystemet påbörjades så tidigt som vid slutet av 1800-talet då frågan om en skola för alla barn och ungdomar drevs av dels liberala debattörer men framför allt av Socialdemokraterna.

Det krävdes dock en lång tid av socialdemokratiskt styre innan dess att enhetsskolan blev verklighet 1962. (Lundahl 2010, s. 687) Till grund för förändringen låg socialdemokratiska kärnvärden som jämlikhet, social rättvisa och raserandet av klassamhället (Fernandez 2012, s. 241). I skolan sågs möjligheter att skapa en plats där barn inte längre skulle delas in efter klass, kön eller ursprung utan vara en skola för alla (Lundahl 2010, s. 687).

Ökad valfrihet – Lgr 80

Under 1970-talet, en tid av ekonomisk och politisk oro, växte en allt skarpare kritik mot den socialdemokratiska enhetsskolan. De främsta kritikerna var Moderaterna, då under namnet Moderata Samlingspartiet, som först då på allvar öppnat ögonen för utbildningspolitiken och dess möjligheter. De som framförde kritik mot enhetsskolan hävdade bland annat att den var för dyr, organisationsmässigt oöverblickbar, hade för låg effektivitet samt gav eleverna samt deras föräldrar för få alternativ till konventionell undervisning och utbildning. Moderaterna ville se fler alternativa och konkurrenskraftiga skolor samt utökade möjligheter till individuella val. Kritik kom även från dåvarande Vänsterpartiet Kommunisterna, nu Vänsterpartiet, som menade att skolan inte nådde sina mål om jämställdhet. År 1974 föreslog utredningen om Skolans Inre Arbete (SIA) en decentralisering av skolan. (Lundahl 2010, s. 689)

Under två mandatperioder av borgerligt styre, 1976 - 1982, infördes med brett stöd från riksdagen Läroplan för grundskolan 1980 (Lundahl 2010, s. 689). Den nya läroplanen innebar främst en mer tydlig indelning mellan statens och kommunernas arbete och ansvar. Under 1980-talet växte sig kritiken ändå större och framfördes främst av Moderaterna som ville bort från vad de ansåg vara en socialdemokratisk indoktrinering mot en skola där vårdnadshavare skulle ges större rätt att välja privata skolor som alternativ till den statliga (Fernandez 2012, s. 250).

Marknadisering – Lpo 94

Året var 1991 då riksdagsvalet vanns av Moderaterna, med Ny demokrati som stödparti (Fernandez 2012, s. 250). I koalition med Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna genomförde Moderaterna stora förändringar beträffande skolans styrning vilket ledde till ett nyliberalt systemskifte där Moderaterna i mångt och mycket förordade friskoleverksamhet i syfte att öka valfriheten gällande utbildning (Lundahl 2005, s. 13). Dessutom sköts 1991 arbetsgivaransvaret för lärarna från staten till kommunerna (Lundahl 2005, s. 13). Den socialdemokratiska regering som tillträdde efter valet 1994 bidrog på olika

sätt till en ökad liberalisering av skolan men hade dock andra motiv till friskoleverksamhet än de borgerliga.

Enligt Socialdemokraterna skulle den fria skolformen fungera som ett komplement till den kommunala skolan. Bland annat handlade komplementen om att ge elever och föräldrar möjligheter att välja mellan skolor vilka baserade sin undervisning på olika pedagogiska perspektiv och idéströmningar i syfte att individanpassa och därmed i förlängningen göra skolan mer likvärdig. (Fernandéz 2012, s. 252)

Under sent 1990-tal och tidigt 2000-tal var Socialdemokraterna, med Miljöpartiet och Vänsterpartiet som stödpartier, vid regeringsmakten. Utvärderingar som gjordes av skolan visade då på att betygen sjönk i korrelation med faktorer som kön, social och etnisk bakgrund. Dessutom beskrevs studie- och arbetsmiljö som svår. Detta ledde till att den socialdemokratiskt ledda regeringen gjorde riktade satsningar mot skolor i socialt missgynnade områden och ökade genom detta agerande den statliga styrningen. (Lundahl 2005, s. 15) I kontrast till detta genomfördes en försöksverksamhet att låta enskilda skolor sköta tidstilldelningen mellan ämnen i syfte att låta den enskilde elevens egenart och kommunala behov styra delar av verksamheten (Lundahl 2010, s. 694).

Re-centralisering – Lgr 11

Trots kommunaliseringen 1991 och införande av friskolor har den statliga styrningen såväl stått sig som fortsatt växa i styrka. Detta bland annat genom att Alliansregeringen ledd av Fredrik Reinfeldt inrättade myndigheten Skolinspektionen 2008 (Fernandéz 2012, s. 266). Vidare genom att kommuner måste följa en modell om planering, genomförande och utvärdering samt förslag om ökade möjligheter att överklaga fler skolbeslut (Forsberg 2012, s. 457)

2.2 Betyg och resultat

Normalfördelning

I och med införandet av Lgr 62 introducerades också ett nytt betygssystem, det så kallade relativa betygssystemet. Reformen förordades som ovan nämnts av Socialdemokraterna och Folkpartiet (Fernandéz 2012, s. 241). Graden av statlig styrning var mycket hög även när det gällde betyg och betygssättning. Betygen sattes efter en skala omfattande stegen 1 – 5 inom vilken enbart en viss procent av klassens elever kunde få ett visst betyg. Hur stor den andel av eleverna som fick ett visst betyg avgjordes av en normalfördelningskurva som omfattade hela

landet och var redan innan införandet av Lgr 62 bestämd. Vad som avgjorde vilket betyg eleven skulle erhålla bestämdes till största del av nationella prov. Betyget som sedan sattes av läraren fick till en mycket knapp del avvika från elevernas resultat från de nationella proven. (Skolverket 2005 i Waldow 2010, s. 114) Systemet kom att få omfattande kritik från samtliga partier i riksdagen.

Målstyrande betyg

De politiska processer som föregick övergången från det relativa betygssystemet till ett definitivt var långa och utdragna. En av Moderaterna ledd regering la 1993 fram ett förslag vilket sa att betygskriterierna skulle skrivas på nationell nivå, vara utformade efter betygen A – F och sättas från och med grundskolans sjätte år. I gymnasieskolan föreslogs att ämnesbetygen ersattes av kursbetyg och att dessa skulle fördelas på en skala IG - MVG. Socialdemokraterna motsatte sig till stora delar Moderaternas förslag och menade att betyg skulle introduceras betydligt senare i elevernas skolgång. År 1994 var Socialdemokraterna åter vid makten och kunde riva upp delar av den borgerliga regeringens beslut. Resultatet av detta var att betyg sattes från och med första terminen i grundskolans åttonde år. Betygen som eleverna kunde erhålla var Icke Godkänd, Godkänd, Väl Godkänd och Mycket Väl Godkänd. Förutom själva betygen lades stor vikt vid utvecklingssamtalets funktion vilket dels skulle stödja läraren i bedömning och betygssättning, dels skulle det även vara en viktig informationskanal mellan lärare och föräldrar. Den borgerliga oppositionen motsatte sig beslutet. (Román 2008, s. 15)

Betygspolitiken mellan 1970 och 2007 kunde enligt Román (2008, s. 17) sammanfattas i att ju rödare politisk färg politikerna hade, desto mer negativt inställda till betyg var de. Medan ju blåare politisk färg politikerna hade, desto mer positivt inställda till betyg var de.

Målrelaterade betyg

Under sent 1990-tal inleddes en process som skulle komma att innebära ytterligare förändringar gällande betyg och bedömning. Sverige hade kommit närmre världen och världen hade kommit närmre Sverige (Fernadéz 2012, s. 260). Internationella kunskapsmätningar blev en allt viktigare måttstock för hur det sågs på den svenska skolans fram- och motgångar (Lundahl 2010, s. 291). Även på det nationella planet blev graden av kontroll allt mer accentuerad. Detta genom allt fler nationella prov som kom att ligga till grund för en rad utvärderingar av den svenska skolan. (Lundgren 2012, s. 129) Ett av de

drivande parterna var dåvarande Folkpartiet, nu Liberalerna, när det gäller ett återtagande av skolans styrning till staten vilket 2011 slutade i att den då sittande Alliansregeringen införde nya läroplaner för både grund- och gymnasieskolan (Fernandéz 2012, s. 259).

I de nya läroplanerna var betygen målrelaterade till skillnad från de förra som var målstyrda. Förändringarna för skolan innebar en omsvängning från ett starkt fokus på målstyrning till ett större fokus på innehållet i undervisningen. Staten ökade på så sätt sin styrning och kontroll av skolan. (Lundgren 2012, s. 130).

2.3 Friskolornas intåg och reglering

Valfrihet och effektivisering

Kraven på individuell frihet gällande val av skola hör, som tidigare beskrivits, nära samman med kritiken mot statens kontroll och styrning. Förarbetet till fristående skolor initierades av den borgerliga regeringen, ledd av Torbjörn Fälldin, under sent 1970-tal.

Under 1980-talet växte sig tron på den autonoma medborgaren allt starkare (Forsberg 2012, s. 459 & Fernandéz 2012, s. 259). I takt med denna förändring i synen på människan började även kraven på skolväsendet förändras. Moderaterna ansåg att statens monopol på utbildning skulle avskaffas bland annat på grund av att man ansåg att skolan blivit en plats för socialdemokratisk indoktrinering vars ineffektivitet berodde på bristen av konkurrens. Honnørsordet i Moderaternas argumentation utgjordes av valfrihet. Den individuella valfriheten bestod av tre alternativ ”...valfrihet mellan offentliga och fristående skolor, valfrihet mellan offentliga skolor, valfrihet mellan olika tillvalsalternativ i en skola” (Arnman, Järnek & Lindskog 2004, s. 25). Övriga borgerliga partier stämde snart in i Moderaternas valfrihetsargumentation medan Socialdemokraterna var emot friskolor (Fernandéz 2012, s. 250).

1991 kunde Moderaterna, bilda en koalitionsregering och under året som följde sattes den så kallade friskolereformen i handling. (Forsberg 2012, s. 458). För den moderatledda regeringens del skulle nu inte bara valfriheten öka det tungrodda förändringsarbetet i den alltför byråkratiska skolan. Friskolereformen skulle tvinga rektorer och lärare att använda sina resurser på ett mer effektivt sätt för att konkurrera med friskolorna. Konkurrens mellan offentliga och fristående skolor skulle ha positiva effekter på skolors kostnader och på så sätt medföra ökad effektivitet och höjd kvalitet. (Arnman, Järnek & Lindskog 2004, s. 25)

Efter valet 1991 ändrade Socialdemokraterna sin officiella ställning till friskolorna till att bli positivt inställda till dem. Det fanns hos Socialdemokraterna respektive Moderaterna

dock grundläggande motiv och mål bakom inställningen till friskolorna vilka inte var av stor betydelse. Moderaterna hade å ena sidan mål som valfrihet, individcentrering, konkurrens, kostnadseffektivisering och minskad statspaternalism. Socialdemokraterna såg å andra sidan dessa begrepp som verktyg för att införa och bygga vidare på friskolornas undervisningsformer i den vanliga skolan för att på så sätt färdigställa bygget av en likvärdig skola. (Fernandéz 2012, s. 251f) Kring mitten av 1990-talet förde Socialdemokraterna en i stort sett identiskt argumentation kring valfrihet som Moderaterna i friskolefrågan. Tydligast för detta var att valfriheten skulle möjliggöra för marknadsekonomisk konkurrens. Synen mellan de bägge partierna gick dock isär gällande ekonomisk jämlikhet. Moderaterna hade infört den så kallade skolpengen, en summa pengar som följde eleven till den skola som den valde. Socialdemokraterna å andra sidan ville avskaffa skolpengen för att jämna ut ekonomiska villkor som de hävdade utgjorde grunden för att en kunna göra fria val (Armnan, Järnek & Lindskog 2004, s. 29).

I slutet av 1990-talet och i inledningen 2000-talet skedde en kraftig ökning antalet friskolor vilka ofta drevs av vinstmaximerande företag. Dessutom ville en rad offentliga skolor ombilda sig till fristående. Socialdemokraterna reagerade på utvecklingen genom att argumentera för att konkurrensen skulle baseras på både fristående skolor och offentliga. 1991 beslutade dock Socialdemokraterna att de fristående skolorna skulle godkännas av Skolverket för att få bedriva skolverksamhet. Moderaterna å andra sidan förstärkte sin argumentation genom att föra in att skolvalet inte bara var ett val utan ett fritt val, att skolpengen skulle vara flyttbar över hela landet samt att friskolorna skulle vara såväl fria som självständiga. (Armnan, Järnek & Lindskog 2004, s. 29) De marknadsekonomiska argumenten för konkurrens blev allt starkare i den skolpolitiska debatten och innehöll argument om marknadsekonomins överlägsenhet över planekonomin. Dessutom användes begrepp som konsumenter och producenter som benämningar för elever respektive skolor. (Börjesson 2016, s. 101)

2.4 Lärarnas roll och status

Objektiv bedömning

Den svenska lärarkåren har enligt Waldow (2010, s.116) haft sina största motståndare i form av forskare inom psykologi och pedagogik och då främst gällande de nationella proven och processer med att rättssäkra betygssättning. På ena sidan fanns alltså forskarna som efter objektiva mått velat mäta elevernas kunskaper medan lärarna varit mer subjektiva i sina

bedömningar genom mer eller mindre nära relationer till eleverna. Introduktionen av det nya antalet ämnen som omfattades av de nationella proven sågs som faktorer vilka påverkade synen på lärarnas profession och professionalitet. Även om lärarna satte elevernas betyg var de nationella provens vikt, och således även forskarnas objektiva mått, vad beslutsfattarna valt att stödja sig på i bedömningsfrågor. Sammanfattningsvis kan sägas att ju fler nationella prov som genomfördes och ju högre kontroll staten utövade över skolan ju lägre var tilliten till lärarnas professionalitet. (Waldow 2010, s.116)

Från tjänsteman till autonom yrkesutövare

Enligt Kallos och Nilsson (1995) har lärarens roll, status och autonomi varierat över tid sedan införandet av enhetsskolan. Genom dessa variationer har fyra faser kunnat identifieras inom vilka lärare haft varierande möjligheter att bestämma undervisningens innehåll, upplägg och hur undervisningen skulle utvärderas. Fas ett, som sträckte sig från tidigt 1960-tal till mitten av 70-talet, karaktäriserades av en detaljstyrning från statens sida och läraren var både underförstått och uttryckligen en välfärdsstatens tjänsteman. Fas två, vilken sträckte sig från mitten av 70-talet till mitten av 1980-talet, var skolan i hög grad decentraliserad i och med att skolorna själva fick bestämma över timplaner, budget, arbetsdelning med mera. Detta medan lärarnas autonomi utökades genom att de själva utformade undervisningen på ett sådant sätt att eleverna skulle ges möjlighet att nå målen. År 1989 markerade starten på fas tre då beslutet om kommunaliseringen av skolan togs. Lärarnas roll inom den nya kommunaliserade skolan blev karaktäriserades i hög grad autonomi. Den statliga styrningen genom lagar och förordning blev mer indirekt genom att lärarna gavs nya uppgifter och nya ansvarsområden, exempelvis självvärdering. Statens involvering i skolan och undervisning skiftade också genom att Skolöverstyrelsen ersattes med Skolverket vars huvuduppgift var att genomföra utvärderingar. Den fjärde fasen vilken hade sin start i och med friskolereformen och att elever gavs möjlighet att välja vilken skola de ville söka sig till. För lärarnas autonomi innebar reformerna, tillsammans med införandet av Lpo 94, å ena sidan mycket stora möjligheter att välja innehåll och metod i sin undervisning men å andra sidan förändrades formuleringar i styrdokumentet från vad lärare borde göra till vad lärare skulle göra.

2.5 Sammanfattning

Den tidigare forskningen kring undersökningens olika teman var mycket stor till sin omfattning. De olika temana var dessutom svåra att hålla skilda åt då de ofta hade starka samband mellan varandra. Ofta verkade det finnas starka orsakssamband mellan de olika temana där skolans styrning blev den gemensamma nämnaren.

Stora delar av den tidigare forskningen gällande den politiska debatten dominerades av framför allt två partier, Socialdemokraterna och Moderaterna. En del av förklaringen till att den tidigare forskningen behandlade Socialdemokratisk skolpolitik kan vara att partiet under lång varit i största parti och under 44 raka år suttit i regeringsställning. Anledningen till att Moderaterna var så frekvent förekommande kan förklaras av att partiet under lång tid var riksdagens näst största parti. Ytterligare en bidragande orsak kan vara att partierna under lång baserat sin skolpolitik på två helt skilda ideologiska grunder.

3. Syfte och frågeställning

Undersökningen syftar till att analysera hur riksdagspartierna argumenterade kring den svenska skolan inför valet 2014. Frågeställningen är:

- Hur argumenterade partierna kring skolans styrning?
- Hur argumenterade partierna kring betyg och resultat?
- Hur argumenterade partierna kring friskolor?
- Hur argumenterade partierna kring lärares roll och lärarprofessionens status?

4. Metod

4.1 Källmaterial och urval

Det empiriska materialet för denna undersökning bestod av 1. Debattartiklar från dags- och kvällspress skrivna av partiledare, språkrör och/eller skolpolitiskt ansvariga för partier som satt i riksdagen mandatperioden 2010 – 2014. 2. TV-sända utfrågningar av partiledarna från riksdagen med mandatperiod 2010 - 2014. 3. Partiernas valprogram.

Det tidsmässiga urvalet var att både artiklar och utfrågningar skulle vara publicerade från 14 september 2013 till och med valdagen 14 september 2014. En tidsperiod om ett år, det så kallade valåret.

Urvalet för undersökningen baserades på några av de metoder som sorteras in under ett så kallade handplockade urval (Hassmén & Hassmén 2005, s. 110). Ett handplockat urval görs för att i med hög sannolikhet ge den mest relevanta informationen utifrån studiens syfte. Urvalet av riksdagspartier samt deras respektive valprogram följde ett så kallat homogent urval som följde kriteriet att de partier som representerades i studien var partier invalda i Sveriges riksdag. Likaså gällde valet att inkludera SVT:s utfrågningar av partiledarna. Urvalet av tidningar baserades på ett tillgänglighetsurval där målet var att inkludera de största dags- och kvällstidningarna i landet som också omfattade så många politiska beteckningar som möjligt. Enligt Orvesto Konsument (2017:1) var de största dags- och kvällstidningarna, ordnade efter räckvidd, Aftonbladet, Expressen, Dagens Nyheter samt Svenska Dagbladet. Tidningarna når dagligen sammanlagt 7 753 000 läsare.

Debattartiklarna

Debattartiklarna hämtades från den så kallade rikspressen bestående av Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Aftonbladet och Expressen vilka fanns genom sökningar i Retriever Research. Urvalet av tidningar gjordes med krav på att tidningarna skulle vara rikstäckande dags- eller kvällstidningar och att deras politiska beteckning skulle innefatta så stor del av den politiska färgskalan som möjligt. Således föll valet på Dagens Nyheter som betecknades som obunden liberal (Johansson & Sundin u.å) Svenska Dagbladet som obunden moderat (Sandlund u.å) Aftonbladet som socialdemokratisk (Johansson & Sundin u.å) och Expressen som liberal (Gustafsson u.å) Debattartiklarna som användes i undersökningen finns i tabell 1.

Tabell 1 – Antal debattartiklar fördelat på parti samt tidning

	SvD	DN	Ex	AB	Totalt
S	1	2	-	1	4
M	2	-	1	2	5
MP	-	-	1	2	3
FP	1	1	-	-	2
C	-	-	1	-	1
SD	-	-	-	-	-
KD	-	-	-	-	-
V	-	1	1	-	2
Totalt	4	4	4	5	17

Totalt publicerades 17 debattartiklar som motsvarade urvalskriterierna. Moderaterna var det parti som stod för flest artiklar vilka uppgick till fem i antal, därefter Socialdemokraterna fyra, Miljöpartiet tre, Folkpartiet två samt Vänsterpartiet två, Centerpartiet en. Två partier, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna, hade inga debattartiklar om ämnet skola. I Svenska Dagbladet publicerades fyra debattartiklar, i Dagens Nyheter fyra, i Expressen fyra och i Aftonbladet publicerades fem debattartiklar.

Utfrågningarna

När det gäller de TV-sända utfrågningarna föll valet på Sveriges Television AB vilket motiveras i det följande. Utfrågningen 2014 spelades för det första in av public service vilket innebar att programmen skulle vara fria från kommersiella intressen. För det andra var programmen producerade för och indirekt av tittarna genom Radio- och TV-avgiften. (Prop. 2012/13:164).

Gällande den inbördes ordning för vilken partiledare som skulle frågas ut först bestämdes detta genom att en offentlig lottning genomfördes i SVTs program *Gomorrön Sverige* den 21 november 2013 där varje partis partisekreterare drog var sin lott (SVT 2014).

Teman med tillhörande frågor formulerades dels efter respektive partis kärnfrågor, (SVT 2014) dels efter granskningar av opinionsundersökningar från Svenska institutet för opinionsundersökningar, Statistiska centralbyrån, Ipsos, Skandinavisk opinion SKOP AB och Demoskop. De övergripande krav för att opinionsundersökningarna skulle anses vara kvalificerade för användning i programmen var bland annat att summan av slumpmässigt tillfrågade måste uppgå till minst 1000 personer och att bortfallet inte fick uppgå till mer än 60 %. Vidare måste undersökningen genomförts opartiskt och att objektiviteten var av stor vikt samt att de metoder som använts för undersökningarna inte var andra än intervjuer per telefon, brev- samt webbenkäter. (Ibid) Utfrågningarna var något kortare än 60 minuter och leddes av SVT:s Anna Hedenmo tillsammans med Mats Knutson. Skiften i teman uttalades tydligt av programledarna och varje nytt tema eller ny fråga inleddes med en kortare beskrivning av respektive partis position i frågan varpå partiledaren gavs möjlighet att utveckla vad som beskrivits.

I förteckningen nedan anges partiledare och partitillhörighet, programmets längd angiven i minuter och sekunder, första sändningsdatum och samtliga teman för respektive utfrågning:

- **Göran Hägglund** (Kd). 58:34. 2014-08-19: Sjukvården. Flyktingarna. Bostäderna. Apoteken. Ökande klyftor. Jobb & Familj. Pensionärerna. Surrogatmoderskap.
- **Fredrik Reinfeldt** (M). 58:31. 2014-08-21: Flyktingarna. Tågen. Klimatet. Jobben. A-kassan. Brott & Straff. Försvaret.
- **Gustav Fridolin** (Mp). 58:38. 2014-08-24: Skolan. Försvaret. Flyktingarna. Miljöskatter. Maten. Jobben. Kärnkraften.
- **Jimmie Åkesson** (Sd). 58:05. 2014-08-26: Flyktingarna. Pensionärerna. Aborterna. Jämställdheten.

- **Jan Björklund** (Fp). 58:03. 2014-08-28: Skolan. Skatter. Forskning. Jämställdhet. Studenterna. Flyktingpolitik. Arbetsmarknaden. Surrogatmoderskap. Kärnkraften.
- **Stefan Löfvén** (S). 57:59. 2014-08-31: Skogen. Försvaret. Terrorkriget. Skatterna. Skolan. Jobben. Flyktingarna. Kärnkraften.
- **Jonas Sjöstedt** (V). 58:02. 2014-09-02: Skatterna. Jämställdhet. Skolan. Vinster i välfärden. Narkotika. Ukraina. Politiskt våld & demonstrationsrätt. Rut-avdraget. Brott & Straff.
- **Annie Lööf** (C). 58:04. 2014-09-04: Maten. Trafiken. Arbetsmarknaden. Vattenfall. NATO.

Valmanifest, handlingsprogram, valplattform

Utöver SVT:s utfrågningar av partiledarna samt de debattartiklar som författades av partiföreträdare utgjorde även riksdagspartiernas egna program en del av det empiriska materialet. De olika partierna hade olika namn för vad de kallade dessa dokument.

Centerpartiet, Folkpartiet, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Socialdemokraterna kallade sina för valmanifest. Ett manifest är ett skriftligt dokument där ett partis olika ståndpunkter presenteras, Moderaterna kallade sitt för handlingsprogram, en politiska handlingsplan medan Vänsterpartiet kallade sitt för valplattform, en sammanfattning av en uppsättning ståndpunkter (Nationalencyklopedin, u.å). Oavsett vad partierna valde att kalla sina texter så rörde de sig kring vad de ville åstadkomma om de kom till makten efter valet.

I följande förteckning anges partiets namn, dokumentets namn, utgivningsår, längd samt vilka sidor som behandlade skolfrågor.

- Kristdemokraterna: Frihet och gemenskap – Kristdemokraternas valmanifest 2014, 22 sidor. *Sverige som kunskapsland*. s. 7 – 8.
- Moderaterna: Moderaternas handlingsprogram – Ett modernt arbetarparti för hela Sverige. 44 sidor. *En trygg välfärd för alla*. s. 14 – 18.
- Sverigedemokraterna: Vi väljer välfärd! - Sverigedemokratiskt valmanifest – valet 2014. 21 sidor. *En trygg, svensk och kunskapsinriktad skola*. s. 10.
- Miljöpartiet: Valmanifest – Dags för en varmare politik. 31 sidor. *Skola utbildning*. s. 10 – 12.
- Folkpartiet: Rösta för skolan – Folkpartiet liberalernas valmanifest 2014. 16 sidor. *Framtiden börjar i klassrummet*. s. 5.

- Socialdemokraterna: Kära framtid – Valmanifest för ett bättre Sverige, för alla. 46 sidor. *En kunskapsburen framtid för alla.* s. 29 – 31.
- Vänsterpartiet: Vänsterpartiets valmanifest för riksdagsvalet 2014. 9 sidor. *Vår välfärd är inte till salu.* s. 2. *En välfärd utan vinstintresse.* s. 2. *En ökad kvalitet för en välfärd att lita på.* s. 2 – 3.
- Centerpartiet: Sverige behöver närodlat politik – Centerpartiets valmanifest för mandatperioden 2014 – 2018. *Utveckla hela landet.* s. 9 – 12.

4.3 Analysverktyg

I föreliggande studie användes som teoretiskt ramverk Arne Naess argumentationsanalys pro et contra beskriven av Bergström och Boréus (Naess 1970 I: Bergström & Boréus 2005, ss. 89 - 148). Vid en argumentationsanalys söks i första skedet rätt på textens tes eller teser. Dessa är texternas huvudbudskap eller grundläggande idé (Bergström & Boréus 2005, s. 96). Teser kan enligt Björnsson (1994 I: Bergström & Boréus 2005, s. 96) vara av tre olika slag. De kan vara normativa, det vill säga att den ger uttryck för någon form av värde. De kan vara preskriptiv, det vill säga att den söker förmå läsare att ta till handling. De kan till sist vara faktuelle vilket innebär att de baseras på fakta. En tes understöds i sin tur av argument som syftar till att stödja eller försvaga tesen. Argumenten delas in i pro-argument som stödjer tesen eller contra-argument som försvagar tesen. (Bergström & Boréus 2005, s. 101).

I Naess analys av argument som pro et contra ingår även begreppet premisser. En premiss är en outtalad koppling mellan tes och argument, eller ett argument och ytterligare ett argument (Naess 1970 I: Bergström & Boréus, 2005 s. 104). I bearbetningen av det empiriska materialet användes inte begreppet premiss. Anledningen till detta var att syfte och frågeställningar var formulerade på ett sådant sätt att de syftar till att söka svar på vad som faktiskt sägs och inte vad som sägs mellan raderna. Att använda begreppet premiss i tolkningen av det empiriska materialet hade påverkat studiens rimlighet i negativ bemärkelse.

4.4 Tillvägagångssätt

Till att börja med transkriberades först de delar av de TV-sända utfrågningarna som behandlade ämnet skola. Då detta skett bearbetades såväl transkriptionerna som debattartiklarna och valprogrammen efter Bergström och Boréus (2005, s. 95 - 108) beskrivningar av deskriptiv argumentationsanalys:

1. Översiktlig läsning av materialet.
2. Noggrann läsning.
3. Sökning efter tes eller teser.
4. Bestämning av tesen eller tesernas typ.
5. Sökning efter pro-argument.
6. Sökning efter contra-argument.
7. Sammanfattning av tesens eller tesernas argument.

4.5 Kritik tillvägagångssätt

Efter bearbetningen av det empiriska materialet visade resultatet att tillvägagångssättet varit väl lämpat för analys av vissa delar av materialet medan det var mindre väl lämpat för andra delar. För utfrågningarna och debattartiklarna lämpade sig tillvägagångssättet väl medan det för valprogrammen var mindre lämpat. Den främsta anledningen till att tillvägagångssättet visade sig mindre lämpat för analys av valprogrammen var att dessa till mycket liten del byggde på argumentation. Texterna hade till övervägande del enbart en komponent av vad som karakteriserar en argumenterande text, teser. Valprogrammen handlade uteslutande om vad partierna hade mål, avsikter och visioner för den svenska skolan men argument kring hur dessa skulle bli verklighet fångades inte genom tillvägagångssättet.

4.6 Bortfall

Trots att det empiriska materialet innehåller tre olika former av medier drabbades undersökningen av oväntat stort bortfall. Analysen kunde enbart finna en tes med tillhörande argument för Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. Nedanför redovisas antalet teser, hur de fördelades mellan partierna samt hur många teser som analysen kunde finna totalt per parti.

Tabell 2 – Antal teser per parti, frågeställning samt totalt antal teser.

	Skolans styrning	Betyg och resultat	Friskolor	Lärarna	Totalt
Kristdemokraterna	-	-	1	-	1
Moderaterna	4	3	-	-	7
Sverigedemokraterna	-	-	1	-	1
Miljöpartiet	-	-	2	5	7
Folkpartiet	1	4	1	4	10
Socialdemokraterna	1	4	2	2	9
Vänsterpartiet	1	1	4	-	6
Centerpartiet	1	2	1	-	4

I Tabell 2 fann analysen en tes hos både Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna. Fyra hos Centerpartiet. Sex hos Vänsterpartiet. Sju hos Moderaterna och Miljöpartiet. Nio hos Socialdemokraterna och tio hos Folkpartiet. En mer jämn fördelning hade varit gynnsam för undersökningens tillförlitlighet och pålitlighet.

Trovärdighet, pålitlighet, stabilitet och överförbarhet

Efter Lincoln och Guba (1985) beskriver Hassmén och Hassmén (2005, s. 155 ff.) fyra kriterier som kan användas för att bedöma trovärdigheten i kvalitativ forskning.

Trovärdighetskriteriet har två komponenter. Dels hur studiens genomförande påverkar slutsatserna, dels hur trovärdigt arbetet ter sig för den som tar del av undersökningen. En del av trovärdighetskriteriet som är relevant att lyfta till denna undersökningens fördel är datatriangulering. Begreppet innebär att empiriskt material hämtas från flera olika källor.

Denna undersökning bygger på empiriskt material från tre olika källor vilket borde ses som en styrka. Däremot har undersökningen inte använts för analytikertriangulering, att flera forskare jämfört sina tolkningar av materialet vilket minskar undersökningens trovärdighet. När det gäller det empiriska materialets stabilitet, det vill säga hur stabilt materialet är över ”...tid, plats och situationer.” (Hassmén & Hassmén 2005, s. 158). I och med att det som studeras i denna undersökning är politik kan man inte säga att det som studeras i grunden inte är stabilt över varken tid, plats eller situationer. När det gäller kriteriet om överförbarhet, det vill säga om undersökningens slutsatser är överförbara till andra situationer och grupper (Ibid, s. 159) har undersökningen låg överförbarhet. Den skulle visserligen kunna användas för att jämföras med debatten kring andra politiska områden under samma tidsperiod men relaterat till stabilitetskriteriet.

Etiska överväganden

För undersökningar inom området för humanistisk och samhällsvetenskaplig finns fyra grundkrav för de etiska överväganden forskare ska beakta inför genomförandet av en undersökning. Dessa principer består av informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. (Vetenskapsrådet 2002, s. 6) Informationskravet innebär att undersökningens deltagarna ska informeras om de villkor som deras deltagande i undersökningen sker under. Vetenskapsrådet (ibid, s. 8) skiljer deltagande i undersökningar i två olika former, aktiv eller passiv. Passiv medverkan innebär att undersökningens deltagarna inte aktivt medverkar i undersökningen genom att exempelvis delta i intervjuer. Det empiriska materialet hämtades från massmediala källor vilket per automatik innebar att undersökningens deltagarna, i denna undersökning främst riksdagspartiernas företrädare, deltog passivt i undersökningen. Just att det empiriska materialet hämtas ur massmedier kräver enligt Vetenskapsrådet (ibid, s. 8) att hänsyn ska tas till vad undersökningen innebär för de berörda i undersökningen. Politiska partier och partipolitiska företrädare är en del av offentligheten och det demokratiska samhället där granskning av dessa aktörer är en fundamental del för ett

transparent samhälle. Vidare innebar inte undersökningen några intrång i partiföreträdaarnas integritet då undersökningen sökte svar på vilka åsikter de gav uttryck för.

Samtyckeskravet gäller huruvida deltagarna ska ge sitt samtycke till medverkan i undersökningen eller ej. Tillämpningen av denna princip är delvis beroende av resonemang kring samt tillämpningen av informationskravet gällande deltagarnas aktiva eller passiva medverkan samt vilken (Vetenskapsrådet 2002, s. 6). Dessutom är förhållningssättet till denna princip beroende av vilken form av källa som använts att hämta information från. Då informationen hämtas från massmedia behöver inte samtyckeskravet tillämpas (Ibid, s. 9). Eftersom informationskravet inte tillämpats samt att informationen hämtats från massmediala källor där deltagarna givit sitt medgivande till att medverka eller, i fallet med debattartiklarna, varit upphovspersoner till tillämpades inte samtyckeskravet.

Konfidentialitetskravet gäller deltagares rätt att, då undersökningar behandlar etiskt känslig information, vara anonyma. (Vetenskapsrådet 2002, s. 12) Då denna undersökning behandlar information från massmedia innebar deras medverkan i intervjuer, författande av debattartiklar samt publiceringen av partiernas valprogram att informationen var offentlig. Detta innebar för undersökningen att konfidentialitetskravet inte var tillämbart.

Nyttjandekravet innebär att den information som samlas in enbart får användas för forskningsändamål (Vetenskapsrådet 2002, s. 14). För undersökningens genomförande tillämpades inte nyttjandekravet med till viss del samma motivering som till konfidentialitetskravet. Den information som behandlades i undersökningen var offentlig.

5. Resultat

Redovisningen av undersökningens resultat följer de teman och den frågeställning som studien utgick från.

5.1 Hur argumenterade partierna kring skolans styrning?

I Moderaternas handlingsprogram drevs tesen att staten tillsammans med de kommunala och fristående skolorna hade ett gemensamt ansvar att axla gällande skolan. I handlingsprogrammet fanns ett pro-argument. Det kvalitetsarbete och de frågor som gäller resursutnyttjande bör först och främst ske inom ramen för den kommunala verksamheten för att undvika att modeller för insatser som inte passar kommunen används samt att möjliggöra för kommuninvånarnas möjligheter att såväl påverka som att göra egna val. I motsättning mot tesen beskrev texten att det skulle vara de kommunala och fristående skolornas uppdrag att i enlighet med läroplan och skollag bedriva undervisning. Statens roll skulle utgöras av att

kontrollera skolornas förmåga att bedriva en likvärdig undervisning. Detta genom Skolinspektionens granskningar av skolor utgjorde en statlig kontroll- och utvärderingsinstans för kvalitet och likvärdighet. (Moderaterna 2014, s. 14 - 18)

Den skolpolitiskt ansvariga politikern för Moderaternas del Tobias Tobé som i sin syn på skolan ville visa hur pass lika Moderaternas och Socialdemokraternas skolpolitik var. Tobé presenterade tre exempel vilket tydde på en viss mån av re-centralisering. Dessa gällde ett tydligare ramverk, öronmärkta statligt tillskjutna medel samt central rättning av nationella prov. (Tobé, 2014b)

Sverigedemokraternas tes gällande skolans styrning var den att staten skulle ta över ansvaret för skolan. Som argument för detta hävdades att ett förstatligande av skolan krävdes för att göra de satsningar som behövdes för att lyfta skolan. Mot detta talade ett argument som sa att staten skulle betala ut särskilda bidrag till kommunerna för att de i sin tur skulle kunna rusta upp skolmiljöer, förbättra kvaliteten på skolmaten samt för att minska mobbing. (Sverigedemokraterna 2014, s. 10).

Jan Björklund och Folkpartiet var positivt inställda till en re-centralisering av skolan vilket gav tesen att: Skolan ska förstatligas. Björklund förde en argumentation vilken kunde delas in i tre pro-argument. Först och främst skulle en re-centralisering vända de sjunkande resultaten. Vidare pekade Björklund på att skolan idag styrs av vad han kallade "...amatörer..." (Utfrågningen: Jan Björklund 2014) i olika kommunala nämnder. Till sist hävdades att skolan behövde en nationell och professionell linje att arbeta från. (Utfrågningen: Jan Björklund, 2014).

Vänsterpartiet utgick under valåret tesen om behovet en avkommersialiserad och tillika re-centraliserad skola. Jonas Sjöstedt presenterar i tre argument kopplar till en re-centralisering av makten över skolan. Dessa rörde skolans brist på likvärdighet och mångfald, ett avskaffande av det fria skolvalet i dess nuvarande utformning samt ett förbud mot vinstuttag för friskolor. (Sjöstedt, 2014).

Centerpartiets Annie Lööf och Ulrika Carlsson drev tesen att styrningen av skolan skulle förbli som den varit. Tydliga exempel på detta var hennes argument mot en re-centralisering. Exempelvis argumenterade Lööf för bolagsdrivna skolor fortsatta existens och deras rätt till vinstutdelning. Ytterligare ett argument mot ökad statlig styrning var att motsätta sig kommunala vetorätt för kommunerna gällande etablering av friskolor. Dessa var tydliga markeringar mot ett utökat maktinnehav till förmån för staten. Tvärt emot dessa argument menade Centerpartiet att skolan ska införa tidigare kontroller av elevers kunskaper och

eventuellt betyg längre ner i åldrarna vilket tydde på högre statlig kontroll. (Carlsson & Löf 2014)

5.2 Hur argumenterade partierna kring betyg och resultat?

Vad det gällde betyg drev Björklund tesen att betyg ska sättas i ännu lägre åldrar än årskurs 6. För att motivera detta presenterade Björklund å ena sidan ett pro-argument som pekade på att Finland och flera asiatiska länder har gjort detta och att deras resultat varit höga i undersökningar gjorda av PISA (Programme for International Student Assessment). Å andra sidan presenterade Björklund contra-argumentet att resultaten inte vänder omedelbart uppåt genom ett byte av betygssystem utan att förändringar avseende betyg till stor del handlar om undervisningen och processer mellan människor. En tes som stod i motsats till inte bara tidigare betyg men också till betygens vara eller icke vara samt betygens egentliga funktion och effekt var vad Björklund sa om frivilliga omdömen i ordning snarare än ordningsbetyg nämligen det att ”... *ordningsomdömen ger ju en fylligare information kring vad det är som kan vara problemen.*” (Utfrågningen: Jan Björklund 2014).

Stefan Löfvén och Ibrahim Baylan drev tesen att Alliansregeringen misslyckats med sin skolpolitik. Löfvén och Baylan pekade på de drastiskt sjunkande resultaten i PISA-undersökningar avseende matematik, naturvetenskap samt läsförståelse. Vidare pekade de på att Sverige låg under OECD:s (Organisation for Economic Co-operation and Development) genomsnitt gällande kunskap och att Sverige i särklass var det land som hade absolut sämsta kunskapsutvecklingen bland de länder som deltog i OECD:s undersökning. Baylan och Löfvén menade även att andelen elever som lämnade grundskolan utan att nå målen ökat med 20 % sedan 2006 och att 12 000 elever årligen lämnade skolan utan tillräckliga kunskaper. Dessutom menade de båda att den svenska skolan blivit allt mindre jämlik och likvärdig. Å andra sidan menade de i ett contra-argument mot tesen att Alliansregeringen struntat i att satsa på skolan helt och hållet. (Baylan & Löfvén 2013)

Löfvén och Baylan drev även tesen att Sverige måste satsa på skolan för att stärka den från grunden. Vad som i analysen fanns som pro-argument för denna tes var att klasserna från och med förskoleklassen upp till årskurs tre ska bli mindre vilket i sin tur skulle leda till att lärare skulle ägna mer tid åt varje enskild elev och att lärarna genom den ökade tiden spenderad med eleverna skulle kunna upptäcka elever som kunde vara i behov av stöd. Själva upptäckten av elever i svårigheter räckte inte enligt författarna utan lärarna skulle få ytterligare och större befogenheter att sätta in stöd åt elever i problem. Genom att elever skulle få det stöd de eventuellt vore i behov av skulle lärarna även kunna ägna tid åt att

stimulera de elever som har det lättare i skolan. För att stötta lärare och framför allt elever i behov av stöd ville Socialdemokraterna anställa fler speciallärare och specialpedagoger. Utöver detta ville Baylan och Löfvén införa ett mål och garanti för att varje elev skulle kunna läsa och skriva enklare texter samt räkna i årskurs ett. Till tesen presenterades inga contra-argument. (Baylan & Löfvén 2013)

Ytterligare en tes presenterades av Löfvén och Baylan vilken sa att skolan skulle bli mer jämlik. De argument som identifierades som pro-argument var för det första att resultat och jämlikhet i skolan står i direkt korrelation. För det andra att ojämlikheten ökat genom RUT-avdraget för läxhjälp och att alla elever istället för denna avdragbara tjänst skulle få läxhjälp i skolan. För det tredje pekade Löfvén och Baylan på att Sverige var det land där klyftorna ökat snabbast och resurser om Socialdemokraterna kom till makten skulle riktas till de skolor som behöver dem allra mest. Mot tesen stod argumentet att elever ska få läxhjälp genom ideella organisationer och att dina möjligheter att lyckas i skolan till stor del beror på elevernas föräldrars bakgrund. (Baylan & Löfvén 2013)

Stefan Löfvén drev tesen att Socialdemokraterna skulle se till att skolan återigen når höga kunskapsresultat. Löfvén pekade åter på den satsning om mindre klasser som Socialdemokraterna skulle göra om de kom till makten i syfte att eleverna skulle få mer tid med sina lärare i klassrummet. Detta skulle dessutom positivt påverka elevernas studiero. Vidare ville Socialdemokraterna utbilda och anställa ytterligare 1 000 speciallärare och specialpedagoger. Löfvén återvände även till den socialdemokratiskt drivna linjen om att vinstutdelning bland skolor inom den fria skolformen inte skulle tillåtas om skolornas kvalitet inte ansågs som godkänd. (Löfvén 2014)

Den skolpolitiskt ansvariga politikern för Moderaternas del Tobias Tobé som i sin syn på skolan ville visa hur pass lika Moderaternas och Socialdemokraternas skolpolitik var. Tobé presenterade tre exempel vilket tydde på en re-centralisering och dessa gällde ett tydligare ramverk, öronmärkta statligt tillskjutna medel samt central rättning av nationella prov. (Tobé 2014b)

Vidare menade Tobé att Moderaterna och Socialdemokraterna hade samma syn på skolans problem och hur dessa skulle åtgärdas. Likheterna låg i att både Socialdemokraterna och Moderaterna vill ha mer kunskap, tydligare ramverk, mindre klasser, fler utbildningsplatser för lågstadielärare, en stor satsning på förskolan för att minska elevgrupperna och fortbilda personalen, att eleverna ska få rätt stöd och tidigt stöd och att det ska finnas tid mellan lärare och elev. Inga contra-argument kunde identifieras. (Tobé 2014b)

Moderaterna drev även tesen att: Stefan Löfvén ljugit om sin och Socialdemokraternas tänkta skolsatsning. Tobés argument för detta var att lärare i socialdemokratiskt styrda kommuner tjänar 500 kronor mindre än genomsnittet och att Alliansen satsar sju miljarder mer på utbildning än vad Socialdemokraterna gjorde 2006. Återigen identifierades inga motargument. (Tobé 2014d)

Som företrädare för Centerpartiet menade Annie Lööf tillsammans med Ulrika Carlsson att tidigare kontroller av kunskap skulle kunna komma att införas. För denna tes talade argumenten att det behövs tidigare och tydligare uppföljning samt kontroll av elevernas kunskaper. Att kontrollen ska vara grund för tidigt insatt stöd för elever som riskerar att inte nå kunskapsmålen. Som contra-argument fann analysen att Lööf och Carlsson menade att förskolans undersökande arbetssätt skulle bli en del av grundskolans sätt att arbeta. (Carlsson & Lööf 2014)

Vidare menade Lööf och Carlsson att också att resultaten i skolan måste vända. Som stöd för detta hänvisade de till de bristande kunskaper som elever i den svenska skolan uppvisat i PISA-undersökningar gällande läsförståelse och matematik. Vidare pekade författarna på att 12 % av de elever som slutat nionde klass inte var behöriga att söka till gymnasiet. För att vända resultaten menade Lööf och Carlsson att utgångspunkt i framtiden måste tas i forskning och beprövad erfarenhet. Mot tesen talade författarnas argument att goda exempel kan ge banbrytande effekter för kunskap och nya arbetsmetoder. (Carlsson & Lööf 2014)

5.3 Hur argumenterade partierna kring friskolor?

I SVT:s utfrågning av Kristdemokraternas partiledare Göran Hägglund ägnades en mindre del åt frågor kring skolan. Främst pekade han på en rapport från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering vilken visade att det fria skolvalet ”... *inte det spelat någon roll...*” (Utfrågningen: Göran Hägglund 2014) i relation till de sjunkande resultaten.

Den tes som kunde finnas i Sverigedemokraternas valmanifest gällande skolans styrning var den att staten skulle ta över ansvaret för skolan. Som argument för detta hävdades att ett förstatligande av skolan krävdes för att göra de satsningar som behövdes för att lyfta skolan. Mot detta talade ett argument som sa att staten skulle betala ut särskilda bidrag till kommunerna för att de i sin tur skulle kunna rusta upp skolmiljöer, förbättra kvaliteten på skolmaten samt för att minska mobbing. (Sverigedemokraterna 2014, s. 10)

I det empiriska materialet fann analysen i SVT:s utfrågning av Miljöpartiets Gustav Fridolin en tes gällande friskolor. Fridolins tes gjorde gällande att möjligheterna för bolag

som driver skolor att ta ut vinst ur deras verksamheter skulle begränsas. Fridolin argumenterade för att de skattemedel som en friskola får skulle komma eleverna till del. Vidare argumenterade Fridolin för att olika regler för vinstuttag skulle gälla för olika bolagsformer. Fridolin menade också att 90 % av skolorna som var medlemmar i Friskolornas riksförbund ställde sig bakom förslag om att begränsa möjligheterna att plocka ut vinst ur friskoleverksamheter. Dessutom framförde Fridolin argumentet att ett företag som driver skolor i vinstintresse inte utgör en motsats till att driva en skola med intresse för elevernas bildning. Analysen fann ett par olika contra-argument mot Fridolins tes. Gällande Friskolornas riksförbund var inte bara 10 % av medlemmarna i förbundet mot begränsningar av möjligheterna att ta ut vinst. Där till fanns argumentet att Friskolornas riksförbund som organisation var mot sådana begränsningar. Det avslutande contra-argumentet för Miljöpartiet gällde det att det var en pedagogisk idé som skulle utgöra utgångspunkten för att starta en friskola driven av ett företag. (Utfrågningen: Gustav Fridolin 2014)

Gällande frågor kring friskolor drev Jan Björklund och Folkpartiet tesen att det inte fanns någon korrelation mellan de fallande resultaten och det fria skolvalet. Denna tes stöddes av pro-argumenten att den lärarledda undervisningen i svensk skola minskat sedan 1990-talet, en trend som fortgått och påverkat dagens resultat. Vidare hävdades att resultaten i kommuner där det fanns friskolor var bättre än i kommuner utan. Resultaten hade dessutom alltid varit beroende av kommuners olika storlek där mindre kommuner generellt stått för sämre resultat medan större stått för desto bättre. Vidare visade en rapport från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) att möjligheten att välj skola haft positiv inverkan på grundskolebetygen och att denna utveckling återigen varit större i städer än på landsbygden. Mot tesen fann analysen contra-argument i att Björklund reserverade sig gällande rapporten från IFAU genom att mena på att resultaten i rapporten var såväl osäkra som svaga. Gällande jämförelsen i resultatutveckling mellan landsbygd och städer låg den avgörande skillnaden i de socioekonomiska förutsättningarna där elever i framför allt större städer hade bättre socioekonomiska förutsättningar. Avslutningsvis pekade Björklund på det faktum att friskolor generellt haft en bättre resultatutveckling än kommunala skolor men att resultatet i sin helhet likväl rasat. (Utfrågningen: Jan Björklund 2014; Björklund 2014b)

Som företrädare för Socialdemokraterna menade Stefan Löfvén tillsammans med Ibrahim Baylan att vinstjakten i den svenska skolan måste stoppas. För denna tes talade Löfvén och Baylans argument att vinstjakten inneburit att kvaliteten i skolan försämrats och att friskolor skulle underkastas ännu hårdare regler för personalkostnader än vad de tidigare behövt göra. Vidare ville Socialdemokraterna genom en lag de kallade Lex John Bauer

förhindra att elever drabbas av friskolors konkurser samt att ge kommuner rätt att förhindra överetablering av friskolor. Dessutom skulle lagen innebära att skolans resurser endast fick användas för att ge eleverna kunskap. (Baylan & Löfvén 2014)

Ytterligare en socialdemokratisk tes gällande skolor sa att vinstjakten i skolan skulle omöjliggöras. De pro-argument som hittades var de att Socialdemokraterna skulle sätta stopp för Moderaternas privatiseringslinje. Att vinstjakten drivit ner personaltätheten vilket drabbat kvaliteten och tillika elevernas välmående. Att 650 000 000 kronor gått ner i ägarnas egna fickor för ägare av friskolor genom neddragningar på personal. Vidare skulle en neutral bedömning av skolans värde göras vid händelse av försäljning av skolor. Dessutom skulle skolföretag vara totalt transparenta och redovisa siffror per enhet och inte för hela koncerner. Slutligen att kommunerna ska få avgöra om ytterligare friskolor ska få lov möjlighet att öppna. Mot denna tes identifierades följande fyra argument. Skolor med hög kvalitet ska få göra vinster. Socialdemokraterna är bara emot de stora skolföretagen. Vid försäljning av skolor måste det ske en neutral bedömning av skolans försäljningsvärde. Kommunerna ska få avgöra om ytterligare friskolor ska få möjlighet att öppna. (Utfrågningen: Stefan Löfvén 2014)

Analysen av det empiriska materialet visade att Vänsterpartiet och Jonas Sjöstedt stod för en relativt stor mängd teser i frågor kring friskolor. En av Vänsterpartiets teser var att skolan ska avkommersialiseras. De argument som identifierades för denna tes gjorde gällande att skillnaderna mellan skolor kommit att bli för stora. Att det var eleverna som drabbades av konkurser för bolag som drivit skolor. Vidare att de senaste åtta årens privatiseringar enbart haft negativa konsekvenser. Dessutom menade Sjöstedt att skattemedel inte skulle användas till vinstdrivande bolag. Vänsterpartiet hävdade även att det var skattebetalarnas behov som skulle styra skolan, inte företagets vinstintresse. Slutligen skulle den enskilda kommunen ges vetorätt vid etablering av nya friskolor. I motsats till tesen fann analysen argumentet att vinstuttagen ur friskolor skulle begränsas. (Sjöstedt 2014)

I en annan tes med tillhörande argument angrep Vänsterpartiet friskolorna på ett nationellt plan där Sjöstedt gjorde gällande att skolor inte ska få drivas under sådana former som ger möjlighet till vinstuttag. Sjöstedt menade att en majoritet av den svenska väljarkåren var emot att skolor drevs av huvudmän i form av vinstdrivande bolag. Vidare framförde Sjöstedt argumentet att även om skolor som drivs av företag har syfte att utbilda elever underordnas detta syfte den grundläggande idén med att plocka ut vinst, dessutom med pengar som tillkommit företagen genom skattemedel. Ytterligare argument för tesen fanns i att Sjöstedt gjorde gällande att friskoleföretag ägnat sig åt så kallad skatteplanering och placerat

skattepengar i så kallade skatteparadis. Som avslutning för pro-argumenten för tesen gjorde gällande att eleverna inte skulle behöva betala för bolagens vinster. Det contra-argument som fanns mot tesen gjorde gällande att det var omöjligt att på lång sikt avgöra vilket huvudmannaskap som var bäst för skolor. (Sjöstedt 2013)

Gällande friskolor i relation till utbildningens kvalitet menade Sjöstedt att barn och ungdomars lärande underordnats företagets vinstintresse. Sjöstedts argument för detta var den stora osäkerheten bland elever kring om skolan skulle finnas kvar från ena dagen till den andra. Att lärarna som undervisat på friskolor i stor utsträckning inte haft rätt utbildning och att lärartätheten dessutom varit låg. Vidare att det i stor utsträckning saknats speciallärare och att elever i behov av stöd inte tillåtits tillträde till friskolor. Contra-argumentet för denna tes var att lärare på privat ägda skolor med vinstintresse misskött sin myndighetsutövning, det vill säga den del som avser betygssättning. (Sjöstedt 2013)

Den avslutande av Sjöstedts teser gällande friskolor gjorde gällande att det fria skolvalet ska i dess nuvarande utformning skulle avskaffas. I syfte att stödja denna tes identifierades följande argument. Det fria skolvalet har bidragit till ökad segregering, ojämlikhet och orättvisa. Marknadisering och kommunalisering har lett till att föräldrar inte vågat lita på att skolan i deras närområde varit bra nog för deras barn vilket lett till att ansvaret för att finna en bra skola och god utbildning kommit att vila på föräldrarna. Det fria skolvalet har lett till att utbildning blivit en fråga om klasstillhörighet och att det var viktigt för samhället som helhet att skolan ska vara en plats där barn och ungdomar med olika bakgrund, religion, socioekonomiskt och ekonomiskt kapital möter varandra. De argument vilka Sjöstedt presenterade mot tesen var de att elever som inte känner att de passar in på en skola i så fall skulle ha rätt att, tillsammans med sina föräldrar, göra ett aktivt val för att finna en skolform som de anser vore bättre lämpade för dem. Dessutom skulle elever som utsatts för mobbning eller vill gå på en skola med en viss profil ha rätt att byta skola. (Utfrågningen: Jonas Sjöstedt 2014)

Gällande friskolor menade Centerpartiet företrädare av Annie Lööf och Ulrika Carlsson att sättet på vilket dessa reglerades var bra som det var. Lööf och Carlsson menade att förbud mot vinster, skolor som drivs av företag, statlig styrning och kommunal vetorätt mot etablering av friskolor skulle enbart ha negativa följder. De menade istället att friskolorna hade berikande effekt för elevernas valfrihet och positiva effekter för mångfald. Avslutningsvis menade Lööf och Carlsson att systemet med fritt skolval och friskolor skulle bidra till utbildningens likvärdighet då elevens bostadsort inte längre styr elevens val av skola. Analysen fann inga contra-argument. (Carlsson & Lööf 2014)

5.4 Hur argumenterade partierna kring lärares roll och lärarprofessionens status?

Miljöpartiet och Gustav Fridolin menade att alla elever i den svenska skolan ska få en ärlig chans i livet måste lärarna få spendera mer tid åt eleverna och undervisningen. Som stöd för denna tes pekade Fridolin lärare sedan nio av tio lärare upplevt att deras administrativa arbete öka allt mer sedan 2006 och därtill att tiden som lärare hunnit spendera med sina elever stadigt minskat. Fridolin pekade på att de pedagogiska tjänsterna i skolan hade minskat med 12 600 tjänster. Även lärares tid för att planera, utvärdera och utveckla sin undervisning uppgick till 15 minuter. Dessutom behövde skolor fler fritidspedagoger, speciallärare och kuratorer för att minska och dela lärarnas arbetsbörda. (Fridolin 2013)

Gällande lärares löner menade Fridolin att lärarlönerna skulle öka med 10 000 kronor på åtta till tio år. Genom analysen visades att detta stöddes genom argument om att staten skulle skjuta till 3,7 miljarder kronor för att få denna löneökning till stånd. Dessutom pekade Fridolin på att kommunerna var mycket villiga att samarbeta med staten i syfte att ökningen skulle bli av. För detta talade att staten skjuter till 3,7 miljarder för att få ökningen till stånd. Kommunerna är villiga att samarbeta i syfte att höja lärarlönerna. Mot detta talade Fridolins argumentation kring valresultatet i relation till löneökningen. Fridolin menade att just att siffran 10 000 kronor var beroende av hur lärarnas avtalsrörelse gick där den procentuella ökningen var tvungen att bli 3 % för att nå de 10 000 kronorna. Tillslut reserverade sig Fridolin med att ökningens omfattning berodde på vilket inflytande och hur stor makt Miljöpartiet skulle få efter valet. (Utfrågningen: Gustav Fridolin 2014)

Den första tesen från Folkpartiet som identifierades sa att attraktionskraften i lärarutbildningen ökat genom Alliansens utbildningsreformer. Som stöd för denna tes identifierades argumenten att den nya lärarutbildningen lockar fler studenter. Antalet som sökt lärarutbildningar som förstahandsval ökat med 40 % på sex år och införandet av lärarlegitimationen givit fler studenter. Karriärreformen har ökat antalet sökande. Vad som talade emot Björklunds tes var att fler sökt till humaniora/samhällsvetenskap än till naturvetenskapliga ämnen samt matematik. (Björklund 2014a)

Björklund menade också att läraryrkets status skulle höjas. Som stöd för denna tes menade Björklund att lärarnas löner skulle höjas medan det administrativa arbetet minskar. Yrkets status skulle även höjas genom att antagningskraven för lärarutbildningen skulle skärpas. Även lärarutbildningen behövde omstruktureras till att ge mer utrymme till undervisning i metodik och att den verksamhetsförlagda utbildningen skulle vidareutvecklas.

Som motargument mot tesen fann analysen argumentet att lärarstudenter som tog examen i naturvetenskapliga ämnen och/eller matematik skulle erhålla en utbildningspremie uppgående till 25 000 kronor per ämne. (Björklund 2014a)

I nästa tes gjorde Folkpartiet gällande att oviljan att läsa till lärare i matematik och naturvetenskapliga ämnen inte berott på Alliansens politik. Björklund menade som stöd för sin tes att intresset för att studera till lärare i något av dessa ämnen minskat under 20 år. Björklund menade att tidigare skolpolitiker och ”...*det pedagogiska etablissemangen*...” (Björklund 2014a) under lång tid lagt större vikt vid pedagogiska processer än rena ämneskunskaper. Kvaliteten i undervisningen har varit otillräcklig på grund av att skolledningarna nöjt sig med att undervisande lärare i NO och matematik har pedagogisk kompetens. Genom vikten på pedagogisk kompetens snarare än ämneskunskaper har inget marknadsstryck skapats och på så sätt har lönerna för lärare inom NO och matematik stannat av. Löneutvecklingen har lett till dåligt söktryck på lärarutbildningar med inriktning matematik och NO vilket lett till få antagna lärarstudenter. (Björklund 2014a)

Socialdemokraterna argumenterade kring lärarnas roll och status kring två teser. Den ena hävdade att lärarnas roll och status skulle stärkas. För det första menade Socialdemokraterna att det rådde en nationell lärarkris där bristen på lärare var det främsta problemet. Vidare framfördes argumentet att läraryrket inte var något drömyrke, att såväl lärarnas löner var för låga som att arbetsförhållandena behövde förbättras. Dessutom hade lärarnas administrativa arbete ökat för mycket och behövde därför minskas. Gällande lärarnas status för att lärarnas löner och arbetsförhållanden skulle bli bättre samt att det administrativa arbetet skulle minska. Arbetet med att höja lärarnas status ansåg Socialdemokraterna vara en uppgift för lärarna själva, skolornas huvudmän samt akademien. Det avslutande argumentet kring lärarnas status hade en inneboende dubbelhet vilket ledde till att argumentet även tolkades som ett contra-argument. Tolkningen av argumentet som dubbelt var att det å ena sidan var som lärarnas ägde själva men att de å andra sidan skulle bli tvungna att ge upp delar sin egen professionalitet genom att försöka öka statusen tillsammans med fler yrkeskategorier, där vissa av dem stod utanför skolans verksamhet. Dessutom skulle karriärstegar innebära att en lärare kliver uppåt i karriärstegen till viss del också kliver bort från just lärarskapet. (Baylan & Löfvén 2013)

Den andra tesen hävdade att Socialdemokraterna skulle göra läraryrket attraktivt igen. Detta skulle Socialdemokraterna göra genom att höja lärarnas löner. Vidare skulle lärarnas möjligheter att göra ett bra arbete i klassrummet öka genom att tiden för undervisning och minska mängden administrativa uppgifter. Det sista av Socialdemokraternas argument

gjorde gällande att lärarnas möjligheter att göra karriär skulle öka och att akademiker skulle få ökade möjligheter att skola om sig till lärare. Även i fallet med denna tes var det avslutande argumentet till viss del dubbelt och kunde på så sätt även placeras som ett contra-argument. Detta gällde delen där Socialdemokraterna hävdade att läraryrkets status skulle höjas genom att de skulle öka lärarnas karriärmöjligheter. Tolkningen grundade sig på följande kritiska resonemang. Genom att föra in karriärbegreppet skedde en förskjutning av statusbegreppet till att inte länge handla om själva lärarprofessionen utan om tjänster och uppdrag som går utanför lärarens uppdrag att undervisa. Detta innebar att det per definition inte var lärarprofessionens status som skulle höjas utan att statusen låg i att klättra uppåt, och från, undervisningen som skulle ge ökad status. (Baylan & Löfvén 2013)

6. Diskussion

6.1 Skolans styrning

Gällande skolans styrning har resultatet visat att Sverigedemokraterna, Folkpartiet och Vänsterpartiet argumenterade för att skolan skulle förstatligas. Centerpartiet var tydligt för att huvudmannaskapet fortsatt skulle ligga hos kommunerna medan Moderaterna argumenterade för ett slags delat ansvar för skolan där kommunerna skötte skolans verksamhet medan staten kontrollerade den.

Lundgren (2012, s. 130) framhåller att Lgy 11 innebar att staten ökade styrning och kontroll över skolan, bland annat genom ett större fokus på undervisningens innehåll. Läroplanen inrättades av Alliansregeringen ledd av Moderaterna. Trots partiets ledande roll gällande Lgy 11 har undersökningen visat att Moderaterna argumenterat för ett delat ansvar mellan kommun och stat gällande skolan. Det delade ansvaret skulle dock kunna peka på en fortsättning av vad Lundahl (2005, s. 13) beskrev som en fortsättning på det nyliberala systemskifte vilket Moderaterna initierade under 1980-talet.

Folkpartiet som var del av koalitionsregeringen 1976 – 1982 som införde Lgr 80 (Lundahl 2010, s 689) och koalitionsregeringen 1991 (Fernandéz 2012, s. 250) som med Moderaterna i spetsen initierade det nyliberala systemet för skolans hade via Lgr 11 helt ställt in sig på att staten skulle bära huvudmannaskapet för hela den svenska skolan. Folkpartiet hade således gått från att vara förespråka ett nyliberalt skolsystem till att 2014 förespråka en statligt styrd skola eftersom den kommunala styrningen sköttes av ”...amatörer...” (Utfrågningen: Jan Björklund 2014).

Vänsterpartiet som under sin tid i regeringen tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet under 1990-talet införde försöksverksamheter med långtgående anpassningar efter kommunala och individuella förutsättningar (Lundahl 2010, s. 694) argumenterade inför valet 2014 för att förstatliga skolan. Detta gick måhända inte i linje med ovan nämnda försök till total centralisering men å andra sidan var enligt Lundahl (2005, s. 15) likvärdighetsfrågan något som engagerade Vänsterpartiet att öka den statliga kontrollen under 90-talet.

6.2 Betyg och resultat

Gällande betyg och resultat såväl Folkpartiet, Moderaterna, Socialdemokraterna som Centerpartiet överens om att resultaten i skolan tvunget skulle öka. Samtliga partier använde undersökningar från PISA och/eller OECD för att stärka sin argumentation.

Enligt Roman (2008, s 17) kunde under perioden 1970 – 2007 inställningen till betyg kopplas till politisk färg, där blåa partier generellt var positivt inställda till betyg medan röda partier var negativt inställda. Resultatet har dock antytt motsatsen inför valet 2014.

Moderaterna och Socialdemokraterna visade sig ha en form av samsyn i frågor kring betyg och resultat. Båda partiernas argumentation innehöll exempelvis satsningar för att upptäcka elever i behov av stöd och således även riktade resurser för att kunna ge stöd.

Internationella kunskapsmätningar fortsatte i valrörelsen 2014 att spela stor roll. Samtliga partier som återfinns i resultat kring betyg och bedömning hänvisade till de dalande resultaten i undersökningar gjorda av PISA och/eller OECD. Den utveckling som Lundahl (2010, s. 291) beskrivit gällande kunskapsmätningars ökade betydelse under 1990-talet verkade således ha fortskridit.

De som i sin argumentation förfäktade betyg och ökad statlig kontroll när det gällde bedömning var Folkpartiet och Centerpartiet. Detta överensstämde med vad Lundgren (2012, s. 130) beskrev som ett ökat statligt inflytande över skolan då de senaste läroplanerna för skolan infördes 2011. Centerpartiet ville införa tidigare kontroller av elevernas kunskaper medan Folkpartiet ville införa betyg redan i årskurs sex vilket överensstämmer med det förslag som lades fram av den borgerliga regeringen 1993 (Román, 2008, s. 15). Analysen antydde dock att såväl Jan Björklunds som Löf och Karlssons argumentation var balansakter. Å ena sidan ville Björklund införa tidigare betyg men hävdade å andra sidan att när det gällde omdömen, i detta fall gällande ordning och uppförande, gav dessa mer utförlig information om elevers problem. När det gällde Löf och Karlsson hävdade deras tes att kunskapskontroller skulle införas i tidigare åldrar men att skolan skulle införa ett utforskande arbetssätt likt förskolans.

6.3 Friskolor

Undersökningen visade att frågan om friskolor, med undantag för Sverigedemokraternas avvisande av skolformen, inte handlade om skolformens existens utan snarare handlade om under vilka förutsättningar dessa skolor ska bedriva sina verksamheter. Den starka tro på den autonoma medborgaren som växte fram under 1980-talet (Forsberg 2012, s. 459; Fernández 2012, s. 259) verkade ha en fortsatt relativt bred politisk förankring då de flesta av partierna argumenterade för att systemet med friskolor skulle finnas kvar. Vänsterpartiet visade däremot i resultatet upp en kluven inställning till friskolorna då partiet både presenterade teser som gjorde gällande att friskolors möjligheter att ta ut vinster ur sina verksamheter skulle försvinna. Men partiet presenterade också en tes som gjorde gällande att friskolesystemet helt och hållet skulle avskaffas.

Motiven för att tillåta friskolor verkade dock vara fortsatt olika bland partierna. Centerpartiet hade enbart en tes med tillhörande argument i just frågan om friskolor men partiets argumentation var ändå av intresse att lyfta för diskussion. Enligt Arnman (et al. 2004, s. 25) drev den moderatledda regeringen som införde systemet med friskolor argument kring effektivitet och kvalitet. Dessa argument gick även att återfinna i Centerpartiets argument kring friskolorna. Centerpartiets argumentation framställde partiet som starka anhängare av friskolesystemet och partiet motsatte sig helt förbud och begränsningar mot och av friskolors verksamheter. Detta överensstämmer med vad Börjesson (2016, s. 101) beskrev som en snarast marknadsekonomisk hegemoni i synen på skolan vilket även kan relateras till det nyliberala system som lanserades av Moderaterna 1991 (Lundahl 2005, s. 13).

Socialdemokraterna var enligt Fernández (2012, s. 252) en del i liberaliseringen som moderaterna startade men ökade trots det statens kontroll över skolan genom att under 1990-talet ge Skolverket befogenhet att godkänna eller underkänna nya friskolor som ansökte om att starta (Arnman, Järnek & Lindskog 2004, s. 29). Socialdemokraterna framförde i debatten inför valet 2014 tesen att vinstjakten i den svenska skolan skulle stoppas. Ett av argumenten till denna tes var att man genom att inför lagen Lex John Bauer skulle förhindra att elever drabbas av friskolors konkurser. Detta pekade inte bara på ökad statlig kontroll utan också på ett avsteg från den nyliberala politik som partiet tidigare drivit.

6.4 Lärarna

När det gällde lärarna rådde en relativ likriktning i de teser och argument som framfördes hos de partier som analysen fann framföra argument i frågan. Dessa partier var Miljöpartiet, Folkpartiet och Socialdemokraterna. Återkommande teman i analysen var höjda löner, minskat administrativt arbete och bättre arbetsmiljö. Kallos (1995) beskrev en fjärde fas gällande lärarnas roll och status. Denna fas tog sin början i och med Lpo 94 som en period med hög autonomi för lärarna men även skärpta formuleringar i vad som lärare borde och framför allt skulle göra. Samtliga partier ville komma med åtgärder för att lyfta, höja, ge mer och utöka möjligheter för lärarna. Detta skulle kunna tyda på att man hade intentioner att föra lärarens roll tillbaka till den fas som karakteriserades av en mycket hög grad av autonomi och indirekt statlig styrning som enligt Kallos (ibid) startade 1989 och föregick den fjärde fasen. Å andra innebar införandet av nya läroplaner 2011 att staten ökade sin makt och kontroll över skolan (Fernandéz 2012, s. 266) och som Forsberg (2012, s. 457) påpekade medföljdes läroplanerna också av utökade möjligheter att överklaga skolors beslut.

6.5 Slutsats

Undersökningen visade att Socialdemokraterna, Folkpartiet, Sverigedemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet drev tesen om att skolan skulle förstatligas medan Centerpartiet ville behålla dåvarande styrning. Debatten kring friskolor kunde delas upp i en sida som drev tesen för vinstutdelning bestående av Kristdemokraterna, Folkpartiet och Centerpartiet. Den andra sidan som drev motsatt tes om vinstutdelning bestod av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Gällande betyg drev Folkpartiet tesen betyg från årskurs 6. När det gällde skolans resultat använde sig såväl Folkpartiet som Socialdemokraterna och Centerpartiet av PISA-undersökningars resultat för att stötta sina argument. I frågan om lärarnas roll och status argumenterade Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Folkpartiet för att läraryrkets status skulle höjas genom att höjda löner, mer undervisningstid och minskat administrativt arbete. Resultat visade att riksdagspartierna i partiernas argumentation i dessa skolfrågor till viss del avvek från en indelning från vänster till höger. Undantaget var frågan om vinstförbud för friskolor, där visserligen inte alla partier debatterade frågan, men de som gjorde så kunde delas in i höger och vänster. Ur såväl ett

ekonomiskt som ideologiskt perspektiv är detta av intresse för vidare forskning kring välfärdens och framför allt skolans uppdrag och mål i relation till dess ekonomiska styrning.

Käll- och litteraturförteckning

- Andersson, M. & Baylan, I. (2014). *Symbolfrågor räddar inte skolan*.
<http://www.aftonbladet.se/debatt/debattammen/skola/article18136673.ab> [2014-09-10].
- Arnman, G. Järnek, M. & Lindskog, E. (2004). *Valfrihet - fiktion och verklighet?* Uppsala: STEP, Department of Education, Uppsala Univ.
- Bali, H. & Tobé, T. (2014). *Gör programmering till ett ämne i skolan*.
<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/P3ORle/gor-programmering-till-amne-i-skolan> [2014-09-10].
- Baylan, I. (2013). Nytt rektorsuppdrag ger tid till det pedagogiska arbetet. *Dagens Nyheter*, 20 oktober, s. 6.
- Baylan, I. & Löfvén, S. (2013). Så ska vi vända regeringens djupa misslyckande i skolan. *Dagens Nyheter*, 4 december, s. 6.
- Bergström, G. & Boréus. K. (2005). Argumentationsanalys. I: Bergström, G. & Boréus. K. (red.). *Textens mening och makt – Metodikbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB, s. 89 – 148.
- Björklund, J. (2014a). Upp till 75 000 i lärarbonus för matte och No-ämnena. *Dagens Nyheter*, 3 februari, s. 6.
- Björklund, J. (2014b). Skyll inte Pisa på det fria skolvalet. *Svenska Dagbladet*, 29 juni, s. 5.
- Björnsson, Gunnar. (1994). *Argumentationsanalys*. Stockholm: Natur och kultur. I: Bergström, G. & Boréus. K. (red.). *Textens mening och makt – Metodikbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB, s. 89 – 148.
- Börjesson, M. (2016). *Från likvärdighet till marknad: en studie av offentligt och privat inflytande över skolans styrning i svensk utbildningspolitik 1969-1999*. Diss. Örebro: Örebro universitet, 2016
- Carlsson, C. & Lööf, A. (2014) Vi säger nej till förstatligad skola. *Expressen*, 22 januari, s. 4.
- Centerpartiet. (2014). *Sverige behöver närodlat politik – Centerpartiets valmanifest för mandatperioden 2014 – 2018*. Centerpartiets förtroenderåd
<https://www.centerpartiet.se/download/18.4945df96158298de428212b8/1478592897570/Valmanifest-2014.pdf> [2019-05-20].
- Fernadéz, C. (2012). Liberaliseringen av den svenska skolan – En positionsbestämning. *Statsvetenskaplig tidsskrift*. 114(2), s. 241-269.
- Folkpartiet liberalerna. (2014). *Rösta för skolan – Folkpartiets valmanifest 2014*.
<http://www.forskasverige.se/wp-content/uploads/Folkpartiet-Valmanifest-2014.pdf> [2019-05-20].

Forsberg, E. (2012). Styrningen av den svenska skolan – mellan stabilitet och förändring. I: Liberg, C. Lundgren P. & U. Säljö, R. (red.). *Lärande Skola Bildning*. Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur, s. 437-460

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet Tillgänglig på Internet:
http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Fridolin, G. (2013). *PISA ger minister Björklund underkänt*.
<http://www.aftonbladet.se/debatt/debattammen/skola/article17953586.ab> [2014-09-10].

Fridolin, G. (2014a). *Den svenska skolan måste rustas upp*.
<http://www.expressen.se/debatt/den-svenska-skolan-maste-rustas-upp/> [2014-09-10].

Fridolin, G. (2014b). *Så räddar vi skolan på 100 första dagarna*.
<http://www.aftonbladet.se/debatt/article18480154.ab> [2014-09-10].

Gustafsson, K.E. (u.å). *Nationalencyklopedin*, Expressen.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/expressen> [2019-05-28].

Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. 1. uppl. Stockholm: SISU Idrottsböcker

Johansson, W, A. & Sundin, F. (u.å). *Nationalencyklopedin*, Aftonbladet.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/aftonbladet> [2019-05-28].

Johansson, W, A. & Sundin, F. (u.å). *Nationalencyklopedin*, Dagens Nyheter.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/dagens-nyheter> [2019-05-28].

Kallos, D. & Nilsson. I. (1995) Defining and re-defining the teacher in the Swedish comprehensive school. *Educational review*. 47 (2), ss. 173 – 188.

Kanta SIFO. (2017) Räckviddsrapport - Orvesto KONSUMENT 2017 Helår.
https://www.kantarsifo.se/sites/default/files/reports/documents/rackviddsrapport_orvesto_konsument_2017_1.pdf [2019-09-26].

Kristdemokraterna. (2014). *Frihet och gemenskap – Kristdemokraternas valmanifest 2014*
<https://kristdemokraterna.se/wp-content/uploads/2016/11/Valmanifest-2014.pdf> [2019-05-20].

Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, Calif: Sage. I:
Hassmén, N. & Hassmén, P. (2008). *Idrottsvetenskapliga forskningsmetoder*. 1. uppl. Stockholm: SISU Idrottsböcker

Lundahl, L. (2010). Sweden: de-centralization, deregulation, quasi-markets – and then what? *Journal of Education Policy*, 17(6), s. 687-697.

Lundahl, L. (2005). A Matter of Self-Governance and Control – The reconstruction of Swedish Education Policy: 1980-2003. *European Education*, 37(1), s. 10-25.

- Lundahl, C. (2012). Bedömning – att veta det andra vet I: Liberg, C. Lundgren P. & U. Säljö, R. (red.). *Lärande Skola Bildning*. Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur, ss. 257-326.
- Lundgren, P. (2012). Det livslånga lärandet – att utbilda för ett kunskapssamhälle. I: Liberg, C. Lundgren P. & U. Säljö, R. (red.). *Lärande Skola Bildning*. Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur, ss 101-133.
- Löfvén, S. (2014). Så ska skolan styras efter valet. *Svenska Dagbladet*, 29 juni, s. 5.
- Naeselius, A. (2014). *Häng med i supervalåret*. <http://www.svt.se/nyheter/val2014/da-ska-partierna-grillas-i-tv> [2015-05-05].
- Næss, A. (1970) *Empirisk semantic*. Läromedelsförlagen: Stockholm. I: Bergström, G. & Boréus. K. (red.). *Textens mening och makt – Metodikbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Lund: Studentlitteratur AB, s. 89 – 148.
- Nationalencyklopedin*, Manifest. [http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/manifest-\(2\)](http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/manifest-(2)) [2019-05-04].
- Nationalencyklopedin*, Plattform. <http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/plattform> [2019-05-04].
- Nationalencyklopedin*, Program. <http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/program> [2019-05-04]
- Moderaterna. (2013). *Moderaternas handlingsprogram – Ett arbetarparti för hela Sverige*. https://moderaterna.se/sites/default/files/page_attachments/2017-02/handlingsprogram_-_ett_modernt_arbetarparti_for_hela_sverige_2013_2.pdf [2019-05-20].
- Miljöpartiet. (2014). *Valmanifest – Dags för en varmare politik!* https://www.mp.se/sites/default/files/valmanifest_uppdaterad.pdf [2019-05-20].
- Rapp, S. (2012). Skolans lagar och förordningar – det legala ramverket. I: Liberg, C. Lundgren P. & U. Säljö, R. (red.). *Lärande Skola Bildning*. Stockholm: Bokförlaget Natur & Kultur, ss. 461-483.
- Román, H. (2008). *Utbildningspolitikens själ och skäl – Om tre partiers bedömningspolitik 1990-2007: huvudrapport – Internationella kunskapsmätningar, nationell bedömningskultur och reformhistoria*. Uppsala: Pedagogiska institutionen
- Sandlund, E. (u.å). *Nationalencyklopedi*, Svenska Dagbladet. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/svenska-dagbladet> [2019-05-28]
- Sjöstedt, J. (2014). Vinstuttagen i välfärdsbolagen ska vara borta i januari 2017. *Dagens Nyheter*, 22 augusti, s. 6.
- Sjöstedt, J. (2013). Tigandet hotar en rödgrön valseger. *Expressen*, 1 november, s. 4.
- Sverigedemokraterna. (2014). *Vi väljer välfärd! Sverigedemokratiskt valmanifest – valet 2014*. <https://sd.se/wp-content/uploads/2014/08/Valmanifest.pdf> [2019-05-20].

Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (2014). *Ett bättre Sverige. För alla: valmanifest 2014*. Stockholm: Sveriges socialdemokratiska arbetareparti

Sveriges Television AB. (2014). *Policy angående opinionsundersökningar på SVT Nyheter*. <http://www.svt.se/svts/article1789116.svt/binary/Undersokningspolicy.pdf> [2015-05-05].

Tobé, T. (2014a). *För mycket tid på spel och för lite tid på läxorna*. <http://www.aftonbladet.se/debatt/debattammen/skola/article18443305.ab> [2014-09-10].

Tobé, T. (2014b). M är överens med S om skolpolitiken. *Expressen*, 16 mars, s. 4.

Tobé, T. (2014c). *Digital rättning minskar administration*. http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/digitaliserad-rattning-ger-larare-mer-tid_3689410.svd [2014-09-10].

Tobé, T. (2014d). *S-kommuner lägger mindre på lärarna*. http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/s-kommuner-lagger-mindre-pa-lararna_3704172.svd [2014-09-10].

Utfrågningen: Annie Lööf. (2014). Sveriges Television AB. 4 september. 20:00 – 21:00.

Utfrågningen: Fredrik Reinfeldt. (2014). Sveriges Television AB. 21 augusti. 20:00 – 21:00.

Utfrågningen: Gustav Fridolin. (2014). Sveriges Television AB. 24 augusti. 20:00 – 21:00.

Utfrågningen: Göran Hägglund. (2014). Sveriges Television AB. 19 augusti. 20:00 – 21:00.

Utfrågningen: Jan Björklund. (2014). Sveriges Television AB. 8 augusti. 20:00 – 21:00.

Utfrågningen: Jimmie Åkesson. (2014). Sveriges Television AB. 26 augusti. 20:00 – 21:00.

Utfrågningen: Jonas Sjöstedt. (2014). Sveriges Television AB. 2 september. 20:00 – 21:00.

Utfrågningen: Stefan Löfvén. (2014). Sveriges Television AB. 31 augusti. 20:00 – 21:00.

Vänsterpartiet. (2014). *Vänsterpartiets valplattform för riksdagsvalet 2014*. <https://www.vansterpartiet.se/assets/VansterpartietValplattform2014.pdf> [2019-05-20].

Waldow, F (2010). Bedömningsens roll i fördelningen av livschanser i Tyskland och Sverige. I: Folke-Fichtelius, M. & Lundahl, C. (red.). *Bedömning i och av skolan – praktik, principer, politik*. ss. 107-125 Lund: Studentlitteratur AB

Öquist, O. (2010). Säkra och bilda kunskap – inspektion respektive utvärdering I: Folke-Fichtelius, M. & Lundahl, C. (red.). *Bedömning i och av skolan – praktik, principer, politik*. ss. 243-254 Lund: Studentlitteratur AB

Bilaga 1

Litteratursökning

Syfte och frågeställningar:

Undersökningen syftar till att analysera hur riksdagspartierna argumenterade kring den svenska skolan inför valet 2014.

- Hur argumenterade partierna kring skolans styrning?
- Hur argumenterade partierna kring betyg och resultat?
- Hur argumenterade partierna kring friskolor?
- Hur argumenterade partierna kring lärares roll och lärarprofessionens status?

Vilka sökord har du använt?

Education, politics, curriculum, politik, debatt, debattartikel, skola, skola betyg, skola resultat, skola styrning, friskolor, friskolor vinster, lärare status, lärare roll, lärare status roll, Göran Hägglund, Jan Björklund, Stefan Löfvén, Ibrahim Baylan, Fredrik Reinfeldt, Tobias Tobé, Annie Lööf, Jonas Sjöstedt, Jimmie Åkesson,

Var har du sökt?

GIH:s bibliotekskatalog. Discovery. Ebsco. Retriever Research. Svensk Mediedatabas. Aftonbladet. Expressen. Svenska dagbladet. Dagens Nyheter.

Sökningar som gav relevant resultat

GIH-bibliotekets katalog: textanalys
Discovery: School policy sweden decentralization
Svensk Mediedatabas: SVT utfrågning Jonas Sjöstedt
Svensk Mediedatabas: SVT utfrågning Stefan Löfvén
Svensk Mediedatabas: SVT utfrågning Fredrik Reinfeldt
Svensk Mediedatabas: SVT utfrågning Annie Lööf
Svensk Mediedatabas: SVT utfrågning Jimmie Åkesson
Svensk Mediedatabas: SVT utfrågning Jan Björklund
Svensk Mediedatabas: SVT utfrågning Göran Hägglund
Svensk Mediedatabas: SVT utfrågning Gustav Fridolin
Ebsco: Teacher autonomy
Retriever Research: Jonas Sjöstedt
Retriever Research: Stefan Löfvén
Retriever Research: Fredrik Reinfeldt
Retriever Research: Annie Lööf
Retriever Research: Jimmie Åkesson
Retriever Research: Jan Björklund
Retriever Research: Göran Hägglund
Retriever Research: Gustav Fridolin

Kommentarer

De databaser som gav bäst sökresultat var Retriever Research och Svensk Mediedatabas vilka var grunden för att finna det empiriska materialet.